Kuulamisstrateegiad õpilasele

1. Alusta kuulamist kindla eesmärgiga, miks ja mida sa kuulama hakkad.
2. Arvesta, et tekstid erinevad sõltuvalt sellest, mis on nende eesmärk (nt õpetada, anda teavet, juhendada, panna mõtlema, lahutada meelt, millegi üle arutleda, veenda, arvustada, selgitada).
3. Arvesta, et erinevad inimesed räägivad erinevalt (aktsent, murrak, kiirus jmt).
4. Arvesta, et tekstis võib-olla taustamüra.
5. Kuula ja proovi välja selgitada teksti täpne teema, selleks pööra tähelepanu võtmesõnadele tekstis.
6. Proovi ära tunda nii palju teemaga seotud sõnu ja lauseid kui võimalik.
7. Proovi tähele panna ning aru saada ka sõnaosadest, see võib aidata mõista nende tähendust.
8. Ära sea endale eesmärgiks mõista iga sõna. Proovi aru saada jutu üldisest mõttest. Ära satu paanikasse, kui sa kaotad kuulamisel mõttejärje – jätka kuulamist ning proovi järje peale saada.
9. Püüa mõista sulle tundmatuid sõnu konteksti abil.
10. Pööra tähelepanu ka rääkija intonatsioonile.
11. Kuula sõnu, mida rääkijad rõhutavad. Näiteks üldist arusaamist nõudvate ülesannete puhul ei ole rõhutud sõnad (artiklid, eessõnad, abitegusõnad jmt) nii olulised.
12. Kuulamise ajal pane eriti tähele neid kohti, mida rääkija kordab või rõhutab.
13. Õpi mõistma lõpetamata lausete tähendust.
14. Õpi eristama peamist mõtet ning seda toetavaid detaile.
15. Loo mõttes sidus tekst kuuldu kohta, kasutades selleks nii enda kui ka võõrkeeles omandatud teadmisi.

Kuulmisoskust arendavate tegevuste näiteid:

- Õpetaja palub õpilastel kuulata teksti või teksti lõiku ühe korra ilma ettevalmistuseta, paludes keskenduda teksti peamise mõtte leidmisele.
- Õpetaja ütleb kuulatava lõigu teema ning viib õpilastega läbi ajurünnaku oodatava sõnavara peale. Seejärel ütleb õpetaja, miks ja mida tuleb kuulata.
- Õpetaja näitab õpilastele tekstiga seotud pilte ning palub arvata, millest tekstis võib juttu tulla.
- Õpetaja annab klassile lugeda sama teksti, mida nad kuulavad.
- Õpetaja palub kuulamise ajal midagi joonistada kuuldu kohta.
- Esimesel kuulamisel leiavad õpilased kuuldu peamõtte. Teisel kuulamisel palub õpetaja neil keskenduda detailide leidmisele.
- Õpetaja laseb õpilastel kuulata lühikesi lõike ning esitab neile seejärel küsimusi üldise arusaamise kohta.
- Õpetaja mängib teksti ette mitmeid kordi, andes iga kord erineva suunise.

Näpunäiteid õpetajale: kuidas kuulamisoskust arendada.

1. Tutvustan õpilastele autentseid või kohandatud tekste, kus kasutatakse erinevaid kõneregistreid, aktsente, emotsioone, harjumatu kiiruse ja rõhuga kõnet, ebaselget häälдust, tekstitäitjaid (nt inglise keeles *sh* – nõuab vaikust, *ugh* – väljendab vastikust, eesti keeles *mh-mh* – jaatus, *mnjah* – võib-olla, ehk), taustamüra jmt ning kus rääkijaid on ühest mitmeni.
2. Valin õpilaste keeleoskustasemele, huvidele ja vajadustele sobivaid, eri tüüpi ja erineva pikkusega tekste.
3. Pakun õpilastele erinevaid ülesandetüüpe kuulamisoskuse arendamiseks.
4. Aitan õpilastel kuulamistekstist aru saada toetavate tegevuste abil (kuulamist alustades, kuulamise ajal ja järel).
5. Pärast teksti kuulamist pakun õpilastele tegevusi, mis aitavad neil kuulatut siduda isikliku kogemusega, või ülesandeid, mis on seotud keelekasutusega.
6. Olen teadlik kuulamisega seotud probleemidest ning oskan probleemide lahendamiseks pakkuda sobivaid strateegiaid.
7. Ootan õpilastelt regulaarselt tagasisidet nii kuulatud tekstide kui ka kuulamisoskust arendavate tegevuste kohta, et nad õpiks nägema, millised probleemid neil kuulamise ajal tekivad ja kuidas neid probleeme lahendada.
8. Aitan õpilastel hinnata nende edusamme ja püstitada lühiajalisi õpieesmärke, et suurendada õppijate iseseisvust.

Probleemid ehk mis võib raskendada kuulamistekstist arusaamist.

- Kuulaja ei suuda eristada erinevaid häälikuid või järjestikusi sõnu

Võimalik lahendus :
- lause/ lõigu/ teksti korduv kuulamine, vajadusel/ võimalusel koos tekstiga
- sarnaste häälikute/ sõnade korduv kuulamine, vajadusel koos transkriptsiooniga
- taustamüraga harjumine

- Keeruline sõnavara

Võimalik lahendus:
- lause/ lõigu/ teksti korduv kuulamine, vajadusel koos tekstiga
- tähenduse selgitamine konteksti/ piltide/ žestide vmt abil
- sõnaseletuse lugemine või ettelugemine
- ea- ja tasemekohase teksti valimine
- selgelt sõnastatud ea- ja tasemekohase ülesande valimine

Kuulamisülesannet <u>sisse juhatades</u>:

- seleta, mis tüüpi teksti hakatakse kuulama
- anna teksti kohta taustteavet
- aita luua ootusi teksti kohta nt piltide, joonistuste, sissejuhatavate küsimuste abil
- tee eeltöö võtmesõnade või väljenditega, mis tekstis ette tulevad ja aitavad teksti mõista/jälgida

Võimalikud ülesanded <u>kuulamise ajal</u>:

- küsimustike täitmine
- sobitamine
- juhiste järgimine
- märkmete tegemine
- täiendamine (nt pildi, tabeli, lausete, teksti)

Võimalikud ülesanded <u>pärast kuulamist</u>:

- küsimustiku või tabeli täiendamine
- loetelu täiendamine
- järjestamine
- teksti ja lausete täiendamine
- kokkuvõtte tegemine
- info kasutamine mingi probleemi lahendamiseks või aruteluks
- rääkijate vaheliste suhete välja selgitamine
- rääkija tuju, suhtumise, käitumise välja selgitamine
- rollimäng
- simulatsioon